

CONTRIBUȚII LA STUDIUL OPREGULUI DIN COMUNA SLATINA-TIMIȘ, JUDEȚUL CARAȘ-SEVERIN

Carmen NEUMANN

Muzeul Județean de Etnografie și al
Regimentului de Graniță Caransebeș

Ca parte integrantă a istoriei și civilizației poporului român, portul popular constituie un document viu care, dăinuind peste veacuri, a transmis generațiilor mesajul unei creații artistice autentice. Strâns legat de existența omului, costumul popular a reflectat în decursul timpului, așa cum reflectă și astăzi, mentalitatea și concepția artistică a poporului. Formele de viață socială și politică în care a trăit poporul român, în general, și țărănimea în mod special, își găsesc oglindire plastă în felul de a se îmbraca și mai ales în felul de a ornamenta vestimentația. Peste întreaga întindere a țării noastre, portul popular se încadrează într-o unitate de stil generală, reprezentând tipologia costumului românesc, ale cărei caractere întrunesc trăsăturile esențiale de vestimentație purtată de țărani pe tot cuprinsul țării noastre. De la o regiune la alta însă, costumul a primit, pe parcursul istoriei aspecte diferite.

Încă din perioada străveche, Banatul cunoaște o dezvoltare istorică specifică, datorată în mare măsură așezării sale geografice și caracteristicilor sale naturale, fiind una dintre importantele plăci turnante ale legăturii dintre centrul, estul și sud-estul european. Banatul a fost din cele mai vechi timpuri obiect al încălcărilor din afară. Într-adevăr, prin poziția sa geografică, s-a găsit mereu pe linia de contact între două națiuni sau chiar lumi, care reprezentau tendințe de expansiune extrem de pronunțate. Astfel, în timpurile vechi, Banatul era la limita de despărțire dintre Imperiul Roman și Dacia, ulterior pe linia de contact între același Imperiu și lumea barbarilor. Iar mai târziu, a format segmenul de graniță în Imperul Austro-Ungar, între creștinătate și turci.

Așezați la răscruce de drumuri, între Occident și Orient, în calea atâtor curente și civilizații, bănațenii au adoptat deprinderile și gustul lor pentru canoanele de artă bizantină sau occidentală, au inovat, și au creat într-un mod care a dus la realizarea unor costume tradiționale și de o originalitate cu totul deosebită.

Țărănimea noastră este înzestrată din fire cu atâta gust, și atâta pricepere încât a provocat și admirația străinilor. Pe când bărbatul caută să împodobească cu fel de fel de ornamente încrestate sau cioplite, case, mobile, unelte de lucru, pe de altă parte, covoarele țesute, ștergarele, dar mai ales costumul popular oferă femeilor prilejul de a-și manifesta talentul, de a-și arăta gustul, brodându-le cu motive bogate în cele mai vii culori.

Marca identitară a costumului bănațean cea mai elocventă este opregul cu ciucuri, dispus pe poale în partea din spate a costumului. Mărturiile scrise sau grafice despre existența opregului în portul de odinioară al femeilor din Banat, cunoaștem doar de pe la începutul secolului al XIX-lea. În această epocă, oamenii de litere ai Occidentului manifestă un interes deosebit față de sudul și estul Europei. Mărturiile lăsate de străinii care au trecut de-a lungul veacurilor prin țările române, deși condițiile și interesele acestora sunt foarte variate, cuprind o mare bogăție de informații referitoare la realitățile geografice, economice, sociale și politice ale poporului român. Ele se opresc deseori la resursele geografice și modul în care acestea sunt valorificate, la aspectul centrelor rurale și urbane ale locului, dar și asupra fenomenelor de cultură și artă.

În acest context sunt menționate informații ale portul țăranilor români. Viziunea călătorilor este adeseori influențată de fondul de idei și prejudecăți, precum și de împrejurările, uneori cu totul întâmplătoare, legate de prezeța lor în aceste locuri. Dintre cei care au trecut prin țara noastră, respectiv prin Banat și au observat cu atenție portul popular bănățean, remarcând prezența opregului în costumul femeiesc, a fost pictorul francez, Auguste Raffet, împreună cu prințul rus, Anatol Demidoff, în anul 1837.¹ Între anii 1851-1852, un alt pictor francez, Theodor Valerio este atras de ținuturile noastre, notând prin acvarelele sale cu o fidelitate rar întâlnită, portul popular din Banat, respectând cu minuțiozitate forma și cromatica opregului banațean².

În primele decenii ale secolului nostru, oamenii de știință și cercetătorii preocupați de studiul aspectelor etnografice din țara noastră ca Tache Papahagi,³ Romulus Vuia și alții, descriu în operele lor portul popular cu opreg din Banat. Ei relevă totodată substratul comun al acestui tip de costum din vestul țării noastre, cu acela purtat în sudul Dunării.

Acest aspect este atestat și de cercetările etnografice asupra portului popular din Iugoslavia și Bulgaria. În sprijinul acestei idei, precum și pentru stabilirea ariei de răspândire a acestei piese de port vin textele străine de specialitate, care atestă existența catrinței scurte cu ciucuri lungi (opregul) în costumul femeiesc al sârbilor și croaților din localitățile Bosniei, ale Herțegovinei orientale din Posavina, până la sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea⁴.

Studiile etnografilor români din a doua jumătate a secolului nostru, ca E. Pavel,⁵ urmărind originea opregului și încercând o clasificare tipologică a lui, au stabilit că este o piesă de port străveche, care s-a menținut ca formă și structură în portul popular bănățean, până azi, când asistăm la un real proces de dispariție a acestuia.

Plasată în vecinătatea centrului vieții dacice, în calea drumului roman de la Dierna la Ulpia Traiana cu o viață zbuciumată în cursul evului mediu, localitatea Slatina-Timiș se numără, după pacea de la Belgrad (1739), între cele 96 de sate grănicerești ce asigurau pacea în Carpați a hotarului sudic al Imperiului habsburgic. Această localitate cu un puternic substrat etnic va păstra aspecte de viață materială fără modificări substanțiale până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. După această dată, dezvoltându-se manufacturile și căile de transport, mărindu-se cantitatea de mărfuri aduse din apusul Europei în cultura materială și spitaluală din localitate, apar numeroase elemente ale acestor înnoiri, care se vor răsfrânge și în arta populară.

Ocupația de bază a locuitorilor o constituia, la fel ca și astăzi, creșterea animalelor, agricultura practiându-se sporadic pe suprafețe mici. Dintre semănături nu a lipsit niciodată cânepa, materia primă pentru textile. Datorită faptului că, în aceste sate grănicerești, bărbații făceau mulți ani de armată prin rotație cu săptămâna, îndeletnicirile casnice, creșterea oilor și a cornutelor mari, cultivarea pamântului, lucrul la pădure și alte treburi gospodărești, reveneau femeilor.

În aceste condiții, industria casnică, textilele, au fost oarecum neglijate, realitate ce se reflectă și în costumul popular. Născut din necesitatea de a proteja corpul în fața acțiunii diversilor factori ai mediului înconjurător, costumul popular, dezvoltându-se odată cu formele vieții sociale, se manifestă ca unul dintre elementele de bază ale artei populare, în

¹ Demidoff 1840, p. 96.

² Oprescu 1926, p. 36

³ Papahagi 1930 p. 27.

⁴ Culic f.a.

⁵ Pavel 1970.

special, și ale culturii materiale în general. Sigur, scopul utilitar al îmbrăcămintei nu poate și nu trebuie subprecizat.

Portul popular, la fel ca și alte fenomene sau procese ale culturii materiale și spirituale, reflectă modul tradițional de viață al poporului, vădește, prin puternica sa unitate structurală bazată pe continuitate și dezvoltare creatoare a tradițiilor sale valoroase, însăși continuitatea lui.

Acoperământul părții inferioare a corpului femeiesc l-au constituit poalele cămășii. Ele au fost dintotdeauna însoțite, datorită condițiilor de mediu, de piese țesute din lână destinate să acopere integral sau parțial poalele de pânză ale cămășii. Bucăți dreptunghiulare de țesătură de lână, de diferite dimensiuni, au păstrat până astăzi caracterul lor arhaic, fiind cele mai simple piese de acoperământ cu puțință. Trei sunt elementele care pot fi socotite criterii de clasificare ale acestor dreptunghiuri de țesături: dimensiunea, felul de purtare, atârnat sau înfășurat și decorul.

Una din clasificările cele mai încheiate este cea etno-lingvistică⁶ stabilind următoarele criterii: piesă înfășurată în jurul corpului, cu denumirile locale: *catrință*, *fotă*; piesă cu două „tăblii”, având următoarele denumiri: *zadie*, *targă*, *țol*, *opreg*. Fiecare din categoriile de piese enumerate participă la crearea unui costum anume, se poate spune chiar că ele sunt generatoare de stil în portul popular femeiesc.

În ce privește costumele femeiesc din Banatul de munte, surprindem oarecum la prima vedere, caracterul distinct al acestuia, față de alte costume românești. Mă refer aici la opregul cu ciucuri de străveche tradiție locală (aproape identic cu acela care apare pe statuetele culturii Gârla Mare din epoca bronzului) și la ceapsa (*sau conciu*), elemente specifice numai Banatului și care, din punct de vedere morfologic, desprind costumele bănățean de alte tipuri de port femeiesc. Ne sunt de mare folos și figurinele din epoca bronzului descoperite la Cârna în Oltenia; statuetele prezintă un costum femeiesc cu două catrințe, purtate peste o cămașă lungă, despre care unii cercetători susțin că ar fi fost brodate.⁷ O variantă a opregului bănățean este și cel purtat pe Valea Timișului superior, și anume opregul din localitatea Slatina-Timiș.

Structura opregului

Bătrânele din Slatina-Timiș mai povestesc celor ce vor să asculte, de cum se strângeau la șezători, unde se cânta și se stătea la „*givan*” despre lucruri mai mari sau mai mărunte. Când vreo fată din sat se mărită, cu mult timp înainte femeile se adunau să coase ștergare, batistele giverilor, brodate cu inițialele miresei și alte lucruri necesare sărbătorii și noii vieți în pragul căreia se află tână pereche. Fiecare bătrână avea un caiet plin cu modele și puncte învățate de la cele dinaintea lor care le transmiteau fiicelor și nepoatelor care duceau tradiția mai departe. Aceste modele se regăsesc în costumele populare, atât pe ciupag, poale, catrință și pe opreg. Lucrul de mână cerea răbdare, timp, fapt care înslenea formarea și întărirea unor legături între participanți, având un rol foarte important în a menține comunitatea unită. Structural, costumele bănățean și implicit cel din Slatina - Timiș se încadrează în tipologia costumului cu două cătrințe, de mare frecvență în întreg portul popular românesc, aici, cel puțin una din catrințe fiind înlocuită cu opregul - piesă de port neobișnuită pentru alte zone ale țării.

Determinat de cei doi factori: utilul și decorativul, opregul a apărut ca o piesă lucrată dintr-o țesătură mai groasă (de obicei din lână) purtat peste poale și având menirea de a proteja contra frigului. Structural, opregul e format din două părți: petecul de opreg

⁶ Zamfira 1978, p. 82.

⁷ Dumitrescu 1961, p.118

(*pecicu*) și franajurile (*șiucurii*). Petecul de opreg era țesut în casă din „lână bircă” și sârmă albă și galbenă în două și patru ițe. Acestă țesătură de formă dreptunghiulară avea rolul, așa cum am mai spus de a proteja mijlocul, mai ales spatele, și de a aduce un spor de frumos și eleganță costumului slătinărițelor. Lățimea piesei era de aproximativ 25-30 cm, dar ea diferă, de la o persoană la alta. Franjuri (*șiucurii*) erau prinși în partea inferioară a petecului de opreg și erau confecționați din păr obținuți prin drâglarea lânii. Franjurile, în comparație cu poalele, erau mai lungi, ori puteau fi și mai scurți în funcție de idealul de frumusețe al fiecărei femei în parte. Opregul din zona de munte este diferit de cel purtat de femeile din zona de șes a Banatului.

În satele din jurul Lugojului, petecul de opreg este scurt (15-20) cu franjuri foarte lungi, întrecând în dimensiuni poalele. Specific pentru acea zonă este alesătura îngustă a petecului de opreg (*bata de opreg*). O caracteristică aparte a acestui opreg o reprezintă franjuri lungi dispuși lateral pe petec (14-15 cm lungime). Prelucrarea lânii și a cânepii folosite la confecționarea opregului, reprezintă un întreg complex de operații rezultat firesc al unei evoluții îndreptate în direcția obținerii unor fibre și fire de calitate cât mai bună în vederea țesutului. În general, aceste operații constau în spălatul și scărmanatul lânii, bătutul cânepii, dârlogatul, pieptănatul și torsul părului răsucit în mai multe fire. Toate aceste erau făcute în casă de către femeile din sat.

Petecul țesut și ales este semnalat până după primul război mondial, când începe să fie înlocuit cu petecul de catifea neagră. În timp, petecul de opreg a suferit modificări esențiale. Dacă până la finele secolului al XIX-lea, textura era țesută în casă, după anul 1900 locul ei a fost luat de „*somot*”, catifea. Materialului țesut i s-a potrivit o ornamentație geometrică dispusă pe două sau mai multe registre longitudinale. Petecele de opreg din „*somot*” erau brodate cu ornamente florale, boboci de floare (*pupi*), motive zoomorfe (*fluturi*), toate cusute după scriere cu mătase, mărgelă, paiete, bănuți, toate cusute cu fir argintiu, auriu și de alte culori și moline în degrade. Ambele tipuri de opreg erau brodate în partea inferioară și laterală cu o bentiță ornamentală (*plăncică*), pentru a proteja marginile supuse uzurii obiectului. Opregul se lega pe talie cu „*două baieri*” confecționate din ațe colorate împletite în trei șuvițe de diferite culori. Cele mai vechi oprege au ciucuri foarte deși, numiți „*snopi*”. În preajma primului Război Mondial ei se distanțează, astfel încât la petecul de catifea apar numai ciucuri rari „*mănunchi*”. Numărul lor restrângându-se foarte mult au revenit astăzi un element simbolic al acestei piese de port.

Din informațiile culese, am aflat că, pînă la 1860, petecul s-a purtat atât în față, cât și în spate, locul opregului din față fiind luat de „*catrință*”. Coloritul opregului purtat de femeile din localitatea Slatina-Timiș varia după vîrstă. Femeile tinere și de vîrstă mijlocie purtau opregul lucrat pe fond roșu, cele mai în vîrstă pe fond „*vînat închis*” sau negru. O tradiție veche respectată cu strictete nu îngăduia femeilor căsătorite să poarte poale fără opreg. La noi, la „*Slacină*” spun cu mîndrie batrînele satului „*îi mare rușanie ca o muiere să meargă la biserică ori pã uliță fără opreg*”. Franjurile opregului se răsuceau din păr, de cele mai multe ori din culoare roșie, uneori tonalitatea lor aprinsă fiind scoasă în evidență prin contrastul mohorât al șuvițelor de culoare verde sau vișinie, introduse din loc în loc.

Cromatică

Textilele și costumul popular se caracterizează prin sobrietatea coloritului, prin prospețimea și armonia culorilor folosite. Înainte vreme, coloritul se realiza, în principal, cu ajutorul zămurilor vegetale, cu care se obțineau tonuri calde, profunde și estompate, dând frumusețe vechilor piese de costum. Pe lângă vechile culorile negru, roșu și abastru, se mai află și alte culori, care alcătuiesc pete de culori mai întinse, dar negrul și roșu

domină. Încă din vechime, femeile din Slatina –Timiș obișnuiau să vopsească firele de lână folosite la confecționarea opregelor cu culori extrase din plante.

Volumul de muncă era considerabil, având în vedere mijloacele precare de prelucrare. La început, culorile folosite erau puține, roșu închis, cafeniu sau „braun”, gri sau „cenușă” galben deschis sau „galben băl”. Mai târziu, din combinația și fierberea mai multor plante apare o gamă mare de culori pastelate, galben, albastru, roșu și verde, în diferite nuanțe.

Iată câteva exemple de plante și combinații de plante folosite la obținerea diferitelor nuanțe de culori: culoarea galben deschis se obține din coaja de măr pădureț amestecat cu piatră acră. Din muguri de salcie amestecați și fierți cu piatră acră se obține culoarea galben auriu. Aceleași rezultate se obțin din frunze de soc, coji uscate de ceapă, flori de sunătoare. Culoarea albastru deschis se obține prin fierberea viorelelor cu piatră acră. Culoarea verde măsliniu se obține din frunze de nuc fierte cu piatră acră. Frunzele și florile de măr acru, uscate, pisate și fierte dau culori de la roșu deschis până la culoarea cea mai închisă de roșu. Cojile de nucă verde cu leșie dau un negru foarte frumos.

Folosirea culorilor are ca scop delimitarea câmpului ornamental și punerea în lumină a motivului decorativ de pe opreg. Câmpul ornamental al opregului a fost la început modest și sobru, pe acest fond închis, cu orament discret, încep să apară ornamente, de la cele mai simple, până la complexe înlănțuiri de figuri geometrice și florale, motivul ornamental cuprindea uneori toată suprafața petecului de opreg, alteori era dispus pe una sau mai multe benzi, despărțite între ele prin alternarea cu alte motive, sau lăsând să se vadă fondul opregului.

Odată cu apariția relațiilor capitaliste la sate, prin intermediul comercianților, femeile își procurau mai ușor materiale pentru confecționarea îmbrăcăminte. Ele renunțau din ce mai des la cânepă sau la lână, cumpărând de la „dugheană”, bumbacul, firul auriu sau argintiu menținând însă locul important pe care-l ocupa birca (lâna de calitate) la țesutul opregelor „alese” țesute cu motive geometrice.

Opregele purtate la începutul secolului al XX-lea se țesau sau se cuseau cu fir „sârmă” dând o impresie de fast deosebit. Acestea se realizau în războiul de țesut prin tehnica năvăditului, iar ornamentele constau din alesături, în *frunza bradului, brăduți cu ochi, trifoi, frunze de castan, lălea, râuri, cârlig, ciutură și furcă*. Se poate spune că femeia de la sate transformă acul în pensulă, firul de ață în acuarelă pentru realizarea unor cusături de înaltă valoare artistică.

Dacă unealta era mereu același ac, care nu s-a schimbat de la inventarea lui, materialele folosite în arta cusutului sunt destul de variate și apar în epoci istorice succesive. Prima fibră folosită de om a fost lâna. Dintre vegetale, cânepa și inul sunt plantele care au oferit pentru prima un material care se preta la o prelucrare variată, dând un produs foarte rezistent. De la simpla confecționare de sfori și funii, s-a trecut la executarea țesăturilor. Îndată ce au apărut țesăturile trebuie să se fi inițiat și arta broderiei și a cusutului. Printre materialele care, aproape de necrezut, sunt folosite în cusut și broderie din cele mai îndepărtate epoci, sunt firul de aur și argint.

Prezența firului de aur și argint la noi și folosirea lor cu atâta insistență mai ales în Banat se grefează pe o tradiție care nu poate fi străină de o influență străveche venită din Asia. Stăpânirea turcească în Banat, care a durat peste un secol și jumătate, a avut ca influență transmiterea broderiei și a cusăturii de tip turcesc. Tehnicile de cusut folosite la confecționarea opregului sunt foarte vechi. Deprinderea lor începe odată cu apariția îmbrăcăminte. Cusăturile rudimentare au avut o răspândire generală, fiind utilizate la toate piesele de îmbrăcăminte pentru prinderea părților componente. Domeniul cusăturilor pune

în lumină din plin specificul etnic în care se reunesc deopotrivă, simțul practic cu gustul artistic⁸

Ornamentația

Din dorința fiecărei familii de a-și arăta bunăstrea, bogăția și măiestria în ale meșteșugului, costumul popular a devenit treptat mai elaborat și bogat în ornamentație.

Ornamentul cu care femeia își împodobește costumul era de cele mai multe ori creat de femeile din sat. Ele se inspirau din mediul înconjurător, din viața de toate zilele, asigurându-i un stil propriu, stilul popular care nu are egal. Prin linii simple, creatoarea reușește să prindă esențialul obiectelor naturii înconjurătoare, creând motive geometrice, ori florale care ilustrează trandafiri, pomul vieții, păsări, trifoi cu patru foi, lalea, frunza de castan, ghinda sau motive zoomorfe ca: botul calului, fluturi, melci, cocori, porumbei, cucul.

Ca motive antropomorfe întâlnim ochiuri prin picături, ochi pup, ochi și sprânceană, furcă cu ochi. Petecul de opreg țesut era, în general, ornamentat cu motive geometrice: roate și furci, roate și cocori, pe un petec se aflau, în general, cinci „furși” zig-zaguri, intercalate de roate (romburi). Petecul de opreg din „somot”, catifea era ornamentat cu motive florale: flori și frunze executate după desen, cu mătase galbenă, verde, roșie, lila și mărgelile de toate culorile și dimensiunile. Pe marginea petecului de jur împrejur era prinsă o bentiță din fir auriu sau argintiu pentru a nu se vedea cum este prins ciucurele pe petec.

Prin mânăuirea acului urmând direcția firelor țesăturii sau, pur și simplu imaginației, s-a ajuns, cu timpul, la câteva modalități tehnice care asigură posibilitatea împodobirii petecului de opreg. Aceste modalități, punctele, devenind unități tehnice, cu denumiri dintre cele mai variate. Când avem de-a face cu denumirea de „râuri” de exemplu, nu are nimic cu imitarea cursului apelor. Șirurile de motive ornamentale, care străbat câmpul alb al cămeșii, dau impresia unor râuri care brăzdează câmpiile. Putem vorbi de familiarizarea femeii de la sat cu natura, până într-atât încât creațiile ei și le denumește prin aluzii la unele forme ale naturii, care-i trezesc imagini apropiate. Nici un talentat creator nu poate rămâne insensibil în fața frumuseților naturii, iar ornamentica populară în esența ei intimă, reflectă realitatea.

Tehnici de cusut

Tipurile de cusături folosite la ornamentarea opregului din Slatina-Timiș sunt cusăturile simple. Punctul în linie oblică pe dos, care se lucrează în mai multe culori și se cere ca țesătura pânzei să fie uniformă. Punctul bătrânesc care este considerat ca o rămășiță din trecutul broderiei. Alte puncte de cusut întrebuițate sunt: șarpele, coarnele berbecului, floarea creastă, căsuțele, ghinda, punctul înaintea acului, punctul oblic, punctul surfilat, punctul lăntișor, punctul cruce. Punctul de cusătură complicată folosit este punctul peste ac, punctul pupi, punctul spini dubli, gura păpușii, steluța. Faptul că, cusăturile permiteau marcarea unor deosebiri semnificative între oameni, pături, clase sociale au constituit un puternic stimulent în dezvoltarea și diferențierea lor.

Urmând aceeași evoluție generală, în cadrul artei populare, de renunțare la motive geometrice și de introducere al celui fitoform și zooform, opregul țesut cu fir se împodobește ulterior cu motive florale. Apare astfel, în arta decorării acestei piese de port, stravechiul motiv oriental al „pomului vieții” cusut după scris. Dintre motivele florale des întâlnite amintesc „sânfireanga” (garoafa), „ruja” (bujorul), flori de câmp și strugurii.

⁸ Pamfilie 1910, p. 309

Podoaba care intervine în cusăturile efectuate pe petecul de opreg dându-i vioiciune și strălucire, o formează mărgelile. Prin coloritul lor intens și sclipitor, acestea imprimă cusăturii o frumusețe aparte. Folosite cu măsură, mărgelile constituie o podoabă plăcută. Paietele „*fluturi*” sau bănuții dau o notă de eleganță, iar modul de prindere al bănuților era în formă de solzi, adică unul peste altul ca solzii unui pește sau împrăștiat pe toată suprafața.

În primul deceniu al secolului al XX-lea, opregul cunoaște o variantă nouă.

Lucrat din „*somot*” (catifea) sau mătase, petecul de opreg era cusut cu fir auriu, în tehnicile „*pe scris*” și „*pe gras*” (cusătura bombată lucrată cu fir peste altă cusută cu bumbac alb). Acest obiect din lada de zestre a femeilor din Slatina-Timiș a devenit un important element de recuzită în jocurile de priveghi. Cu mult timp în urmă, se obișnuia să se joace „*jocul cu ciucurii opregului*”, încercându-se astfel să se mai descrețească frunțile celor aflați la durere. La acest joc participau tinerii necăsătoriți, băieți și fete. Ciucurii opregului erau legați la mijloc. De un capăt apucau băieții și de altul fetele. Cei ce rămâneau pe fir trebuia să se pupe spre amuzamentul celor prezenți.

Portul poate fi împărțit în trei categorii: portul zilnic și de sărbătoare, simbolic și ritual. În componența vechiului costum popular din Slatina-Timiș, ca de altfel în tot Banatul, intrau două oprege: unul în față și altul în spate, cel din urmă având valoare simbolică de semn al căsătoriei căci se purta din prima zi a nunții. Valoare simbolică dobândește opregul și în cadrul ritualurilor de înmormântare, fiind folosit în scopul alungării spiritelor rele din apropierea mortului ca să nu se facă „*muroni*”, adică strigoi.

Bătrânele din sat povestesc că pe vremea lor se oboșnuia ca înainte de a coborî sicriul în groapă, femeia cea mai apropiată mortului intra în groapă și cu ciucurii opregului, înconjură groapa de trei ori ca să închidă drumul mortului, să nu mai poată ieși afară. Vedem, așadar, că în afară de valoarea funcțională, obiectele de port popular dobândesc funcții multiple în cadrul practicilor magice, același obiect fiind investit cu semnificații diferite după natura ritului în care este folosit. Portul popular, ca element de suprastructură, a suferit transformări de la o epocă la alta. Odată cu evenimentele social-istorice, odată cu criza economică generală de după Primul Război Mondial, sarcina populației se face simțită și în arta populară, în arta decorării costumului popular. Portul se simplifică mult locul, opregului cu fir metalic îl ia opregul modest lucrat cu mătase sau stofă, pe care se coseau motive florale cu bumbac. Această variantă anunța dispariția definitivă a acestei piese de de port tradițională care se întâlnește foarte rar, în portul femeilor bătrâne din sat sau la ocazii festive.

Bibliografie

Bancaria 1930	=	Lucreția Bancaria, <i>Arta românească din Banat</i> , București, 1930
Bănățeanu 1965	=	T. Bănățeanu, <i>Portul popular românesc</i> , Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965
Bobu Florescu/Petrescu 1969	=	P. Bobu Florescu/P. Petrescu, <i>Arta populară românească</i> , Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1969
Brătianu 1943	=	Elisa Brătianu, <i>Cusături românești</i> , București, Marvan, 1943
Culic f.a.	=	Zorislava Culic <i>Nerodne nasnje u Bosni I Hercegovini</i> (Costume naționale din Bosnia și Herțegovina), Zemajski muzej I Sarajevo
Demidoff 1840	=	Anatale Demidoff, <i>Voyage dans la Russie Méridionale et la Crimée par la Hongrie la Valachie et la Moldavie</i> . Executé en 1837. Edition illustre de soixante quatre dessin par Raffet, Paris, 1840, p. 96
Dumitrescu 1961	=	Vladimir Dumitrescu, <i>Necropola de incineratie din epoca bronzului de la Carna</i> , București, 1961, p. 118.

- Marinescu 1975 = Maria Marinescu, *Arta populară românească*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1975
- Pamfilie 1910 = T. Pamfilie, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de azi. Contribuțiuni de artă și tehnică populară* București, 1910. (10)
- Papahagi 1930 = Tache Papahagi, *Images d'ethnographie roumane (daco-romaine et aroumaine)* t. deuxième, București, 1930, p. 27
- Pavel 1970 = E. Pavel, *Formele opregului în Clisura Dunării* (manuscris, comunicare la sesiunea a VI-a a muzeelor, București, 1970)
- Petrescu 1959 = P. Petrescu, *Costumul popular românesc*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, 1959
- Secoșan/Petrescu 1984 = Elena Secoșan/P. Petrescu, *Portul popular de sărbători din România*, Editura Meridiane, București, 1984
- Secoșan, Petrescu 1966 = Elena Secoșan, P. Petrescu, *Arta populară*, Editura Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Casa Centrală a Creației Populare, București, 1966
- Opreșcu 1926 = George Opreșcu, *Țările Române văzute de artiștii francezi (sec XVIII-XIX)*, Cultura Națională, 1926
- Vuia 1962 = R. Vuia, *Portul popular din Țara Hațegului*, Editura Meridiane, 1962
- Zamfira 1978 = Mihail Zamfira, *Terminologia portului popular românesc în perspective etnolingvistică comparată sud-est europeană*, București, 1978

**CONTRIBUTIONS À L'ÉTUDE JUPES AVEC DES GLANDS DANS LE VILLAGE
DE SLATINA-TIMIȘ, COMŢÉ CARAȘ - SEVERIN**
(Résumé)

Éléments de costume Banat présents dans la composition de mettre en évidence les particularités de la présence locale de la région de formes spécifiques de port ne Banat Banat qui conviennent pays, le type de poursuite d'autres. Jupes avec des glands compose de soi-disant „patch”représentant la première' réduite des jupes et des glands.

En cours dans notre pays que dans le Banat et dans la zone adjacente du costume folklorique de pays présents Banat dans sa composition des éléments Hațegului mettre en évidence les particularités locales Opregul, mais il est porté par les Roumains en Yougoslavie étaient également présents dans d'autres domaines du Sud-Europe de l'Ouest.

Porté et les Albanais, il semble être très répandu dans plusieurs régions de la Méditerranée comme des figurines de l'âge du bronze semble aussi à l'usure des pièces avec îmbracămite longs glands. Patch tissu est d'une grande finesse, en tenant compte de la minceur de fils de laine, en alternance avec fil d'or et d'argent, tous les textiles somptuosité orientale rappelle. Ornementica oprgului est discret et en même temps, efficace.

Women's Folk Slatina Timis reflètent les éléments du costume folklorique éléments anciens et nouveaux créés dans des circonstances particulières, ou empruntés aux voisins naționalitățile parce qu'ils correspondent mieux aux exigences pratiques de l'environnement.

Port considéré comme un tout, est simple et pratique. Port de la célébration de la femme et il connaît beaucoup ornements colorés. Le costume est fait de matériel végétal et ornementel qui l'ornent, pas dans le port traditionnel.

Mode entrés dans la ville et village dans le temps, le costume est plus courant d'un costume acazional, utilisé principalement pour des mariages, des fêtes ou plus Neda.